

JIŘÍ ORTEN

JEREMIÁŠŮV PLÁČ¹

Otovi

*Poněvadž ty se vztekáš
proti mně, a tvé zapouzení
přišlo v uši mé,
protož vpustím udici svou
v chřípě tvé,
a udidla svá v ústa tvá,
a odvedu tě zase tou cestou,
kterouž jsi přišel.*

IZAIÁŠ 37, 29

Ó, přísný Pane můj, prchlivý Bože hrůzy,
to tobě platí zpěv, jenž chvíli zastavil,
chvíli, k níž krácel jsem bolestiplnou chůzí
a věky harcoval a s vesmírem se bil.

¹ Převzato z: Orten, Jiří, *Knihy veršů*, Praha 1995 (redakčně upraveno).

Snad není bezedná, snad je jen pohroužení,
jímž lze se dotýkat žen z žalu procitlých
a přenocovat smrt, jež s povětrím se žení
a býti volnější před ukrutenstvím zlých.

Pro horu posvátnou, že po ní chodí lišky,
že opuštěna jest jak strom jen může být,
četl jsem proroctví té milované knížky,
v níž tolik světla je a v níž je mír a klid.

Oblaky zastřel ses a skryl ses za vodami,
abys už neslyšel, co křičím k nebi až
a mne jsi zastřel též, noc dal jsi, v níž se zdá mi,
že nesmím usnouti, že mne snad zavoláš.

Poslouchám celý čas, jsi tiše, jako němý.
Poslouchám slzami, poslouchám, neslyším.
Poslouchám polibky, dálkami, alejemi,
bázní a neklidem, věcmi a tichem, vším.

Já jsem ta země Tma, co hněv tvůj okoušela,
co, zavalena zlem, nemohla viděti.
Já jsem ta země Tma, jež pod tvým bičem mřela
a mléko ztratila z pramene pro děti.

Já jsem ta země Tma, dal jsi jí kameníčko,
dal jsi jí holou stráň a smrt a močály,

dal jsi jí oko dne a nedal jsi jí víčko
pro její temnotu. A matky počaly.

A matky počaly a sladce obtížené
šly česat ovoce, česati s podzimem,
šly, dotýkaly se půdy, již touha žene
za věčným počátkem, za světlem v mládí mém.

A světla nebylo. To světlo, Pane, zhaslo.
A slunce spálil mráz, všemocný vypínač.
A zábli všichni tví a jejich těly třáslo
nesmírné vzlykání, veliký vnitřní pláč.

Tvá odvrácená tvář, tvá záře odvrácená
smála se nad nimi a mstila loupežné,
mstila je radostí a dávala jim jména
ztracených synáčků, jež čas a zítřek žne.

Já jsem však země Tma, jsem nahý hřbet své metly,
jsem matka světelných a věřím v světlo své
a ty jsi mi je vzal, vzal jsi je pro rozkvetlý
sad. Ano, ano, sad. Rozkvetlý hřbitove!

Já jsem však země Tma, tvá milenka, tvá dcera,
zpusťošil jsi můj klín, mou zahradu, můj les,
mé víno ohnivé jsi nalil do jezera
s lesklými anděly, již chtěli do nebes

a cestou zemdleli, ty nechtěl jsi, ó, Pane,
aby tě spatřili, marný byl jejich let,
byli to andělé, byli to nebešťané
a já jsem země Tma a musím krvácet.

A tiše krvácím a pláči, hříšně pláči
a rouhám se, ach, vím a hlava bolí mne,
tvé milosrdenství doznívá v karabáči.
Když přicházela noc, jím přikrývali mne.

Jaké to procházky, jaké to putování!
Na proplakaný stud bolesti měřící.
Na vložku volnosti oceán zlého tání.
A já jsem země Tma, jsem tvá, jsem věřící.

Modlím se do noci, modlím se k minulosti,
modlím se jiskrami, z nichž ohně rozvijí
jednou, ach, jedenkrát, až bude po úzkosti,
až bude vyčerpán hněv pro symfonii,

až zloba zhrouť se, tvá zloba, Hospodine,
až budeš laskavý, až zase rozeznáš,
že trpím pro tebe, ne pro království jiné,
že zmirám pro tebe, pro tebe v nebi až.

Polnice zimy zní. Svolává zabloudilé
jiskřičky na oknech, na pláních, ve sněhu,

jiskřičky těžkých slov v nedokončeném díle,
sklánějícím se teď nad propast příběhu.

Polnice jara zní a hlásek se jí chvěje,
neumí zatroubit, neumí zavolat,
je zkřehlá, po hrdlo vnořená do závěje
tak jako každý čas, který je příliš mlád.

Polnice léta zní, neurčitého léta,
jež létá s ženami a padá za lesy,
jež jako ony sní a ve snu nedolétá
a dlouho čekává a potom zvykne si.

Polnice podzimu. Na koho ona volá?
Ach, na mne, věděl jsem, za dne i za noci
vábí můj dávný strach z roztočeného kola
po smrti v útrokách, po červech v ovoci.

Čím tedy zavolat, čím chtít, abys byl při mně,
u slz a bídy mé, ty, který nejsi můj?
Volám tě vánicí v třeskuté, tvrdé zimě,
volám tě hlasem luk: spi, čekej, přezimuj!

Vánice nicoty z nejpravdivější věty.
Země a dlaň a mír. To mi měl život dát?
Hle, tryskem ujíždí vůz zradou rozejetý
a věčně pojede, až do věrnosti snad.

Ó, přísný Pane můj, prchlivý Bože hrůzy,
to tobě platil zpěv, jenž chvíli zastavil,
chvíli, k níž krácel jsem bolestiplnou chůzí
a věky harcoval a s vesmírem se bil.

Já jsem ta země Tma, jsem tma, jsem ze tmy země,
čekám, že do lásky z krutosti rozkveteš,
čekám a chvěji se, vždyť, je-li světlo ve mně,
je také v bolesti, je v tobě, v tobě též!